

Research Insights
Изследователски проникновения

СЪЗДАВАНЕ И ИСТОРИЯ НА ВИЕНСКИЯ ПЕДАГОГИУМ

Д-р Димка Иванова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме. Виенският педагогиум се разкрива във Виена в отговор на нарасналата нужда от по-широко и качествено образование. Със своето устройство, учебни програми и практическа насоченост той се превръща във водеща образователна институция не само за Австрия, а и за цяла Европа. В голяма степен успехът на това учебно заведение се корени в избора на директор в лицето на известния педагог и образователен реформатор Фридрих Дитес. Влиянието на Виенския педагогиум и Фридрих Дитес е особено осезателно в България поради факта, че десет български младежи завършват тази учителска академия и вливат придобитите знания в изграждането на образователната система веднага след Освобождението на България.

Ключови думи: Виенски педагогиум; Фридрих Дитес; създаване; влияние; български ученици

Трудности, съпътстващи установяването на институцията

В предговора към своята книга „Учителската академия на град Виена“, издадена през 1873 г. във Виена, Дитес пише: „Във Виена, макар и не много отдавна, беше отворена една уникална, единствена по рода си институция, чиято цел е да даде редовно обучение и учителска правоспособност на младежи и мъже, които вече са положили държавен изпит и са демонстрирали способността да преподават в началните училища“ (Dittes 1873).

Решението за отварянето на Виенския педагогиум се взема през 1864 г. от общинския съвет на Виена, който се състои от 120 души, избрани от гражданите на града. По принцип общинският съвет на Виена провежда две публични пленарни сесии седмично, на които се разглеждат всички важни въпроси, свързани с живота на града. Самият съвет се разделя на правен раздел, финансов раздел, училищен раздел, раздел за строителство и т.н. Редът за вземане на решения включва провеждането на специални дискусии, последвани от обсъждане и вземане на решения на пленарно заседание. Уви, било рано за радост след вземането на това иначе добро решение. Правителството се противопоставя на доброжелателните намерения на общинския съвет. Започва

дълга борба между двете страни. От едната страна застават правителството и църковният клир, а от друга – общинските съветници на Виена и Либералната партия.

След две години съветниците вземат надмощие. На 29 август 1866 г. общинските съветници и градските първенци се поставят в услуга на знанието. На 25.09.1866 г. те записват следното изложение: „Вследствие на министерско решение от 18.09.1866 г. се взема решение, предизвикано от желанието на общинските съветници и с указ на правителството се решава да се направят постъпки за обособяване на педагогически институт и според тук подписаните съветници да се допусне назначаване по конкурсен начин на директорство и учителство на съответната институция“.

Изискванията за насоките за установяване на Педагогиума са следните.

1. Указания за управление.
2. Сведения за мястото на института.
3. Преглед на програмите и статуса.
4. Уточняване на изискванията към качествата на директора и учителите.

От своя страна, общинската власт се задължава да се погрижи за издигане на училищна сграда. Повдига се и проблемът за религиозната обвързаност на педагогическата институция. В своите разговори общинските съветници се опасяват, че учебното заведение, макар и свободно, трябва да има същата конфесионална насоченост или да се откаже от идеята за народно образование пред съвременниците си и следващите поколения.

По това време в Австрия все още е в сила договорът с папата, наречен Конкордат. Според него всички съществуващи учебни заведения са устроени според изискванията на католическата църква. Ето така тръгват слуховете, че новото учебно заведение ще спазва предписанията на духовенството. По време на пленарните препирни един от съветниците се изразява, както следва: „Аз изказвам тук своята лична отговорност, че една нота на нунция и особено на кардинала ще допринесе да се преустановят споровете и да се изяснят нещата“.

Д-р Шранк издава статия, в която пита дали е вярно, че папският нунций се е обявил категорично срещу създаването на Педагогиума. „Аз предлагам на господата бургмайстерите да се попита дали има нещо вярно в тези слухове?“. Формалният отговор от страна на католическата църква гласи, че от официални актове няма нищо такова известно.

На 2 октомври 1866 г. в министерския съвет пристига писмо с предложения за приемане на учебните планове, както и на други документи, необходими за откриване на Педагогиума. Съветниците отхвърлят пакета документи със забележката изборът на директор и учителско тяло да бъдат обхванати от специална наблюдаваща комисия. Три дни по-късно съветът приключва заседанието с предложение за преустановяване с правен акт на предложението на министе-

риума за изпълнение. Същото бива реферирано от д-р Едуард Коп: „Правната секция представя на целия общински съвет, че преустановяването на постановлението, състояло се в някаква степен, и заключава, че Педагогиума не е приложим, защото по време на утвърждаване на конституционните принципи не е в съзвучие с напредъка и развитието на народното образование“.

На 10 ноември 1866 г. на заседание на общинския съвет се разглежда предложение за вдигане на указа за преустановяване на решението за Педагогиума, което се приема единодушно.

Съветниците заявяват: „Сега най-важното е да вкараме Педагогиума в живота“. Планът, изпратен на виенското учителство от образователния институт, сега се възлага на виенските съветници. Въпреки това те се захващат със следващата си задача – да спечелят за Педагогиума необходимите учителски сили.

По-рано вече е обявен конкурсът за директорско място и учители (мъже), а сега е обявен конкурс и за главен учител. Последният трябва да поеме ръководството на упражненията, както и част от занятията в Педагогиума. Освен това се обръща внимание и на факта, че е желателно професорите да имат различни специалности. Впоследствие при провеждане на конкурсите за директор и главен учител се явяват общо 59 кандидати, от които трима австрийци. Датата на конкурса е 5 ноември 1867 г. Общинските съветници решават по повод обявата за конкурса, че важен елемент от изборната процедура ще бъдат препоръките за кандидатите. Както вече бе изтъкнато, някои от кандидатите не са годни за изискваните позиции, а някои мъже, на които имат особено доверие при по-прецизно проучване, се оказват съвсем негодни за работата. Не им достигат опит, квалификация и препоръки.

Общинските съветници също така решават, че е необходимо да се придобият повече сведения за учебното заведение, което смятат да открият във Виена. По тази причина се взема решение да се изпратят на техни разноски двама души в Германия. За тази цел са избрани д-р Фикер и д-р Колачек и са изпратени да придобият лични впечатления и да се запознаят на място с образователната система в Германия. В изпълнение на тази задача те посещават през февруари 1868 г. Дрезден, Лайпциг, Франкфурт на Майн, Хайделберг, Щутгарт, Триер, Карлсруе и Мюнхен.

В началото на март 1868 г. сведенията, които донасят, са обсъдени на закрито заседание на общинския съвет. Вследствие на това на 10 март 1868 г. в присъствието на д-р Зелинка – кмет на Виена, за директор на Педагогиума е избран д-р Дитес. Изборът е почти единодушен, само двама души са против – това са съветниците Гатчер и Фукс. На 8 април 1868 г. пред общинския съвет и кмета на Виена д-р Дитес официално приема избора.

На дневен ред излиза изборът на главен учител. За такова място е нужен отговорен и усърден училищен практикант, който освен всичко друго да бъде и учен. Най-важното обаче е да бъде католик. Това има особено значение,

защото ако биха имали за директор неколико и ако и за главен учител биха имали неколико, то това би се приело като явна демонстрация срещу католическата църква. Необходимо е главният учител да води вероизповедание по време на упражнения. Припомняме, че по това време в Австрия училищата имат духовен характер, което е премахнато законово през 1869 г. Изборът на „католически главен“ учител се обсъжда широко и по страниците на виенския печат. „Папската партия“ изказва опасения, че ще бъдат държани в шах чрез избора на католически колега. Изказано е мнение, че изборът на независим главен учител би бил и в полза на всички страни и гаранция за независимост.

След множество неразбории и спорове постепенно се намират решения за всички текущи проблеми и след назначаване на подходящ и квалифициран персонал Виенският педагогиум е факт и е открит за учебната 1868/69 година.

Задължения на директора

Общинският съвет на град Виена се споразумява с директорът на новооткритата образователна институция да има следните задължения:

- да председателства на учителската конференция;
- да отговаря за приема на ученици (възпитаници) и слушатели в курсовете;
- да участва в преговорите в качеството на консултант;
- да осведомява за всичко по-важно надзорната комисия;
- да посредничи между надзорната комисия и преподавателския състав;
- да разрешава молби за ваканция на учители и ученици, но за не повече от осем дни;
- проектът на разписание и учебна програма да бъдат потвърдени от надзорната комисия;
- да се грижи се за дисциплината и реда в училището;
- да следи за редовно посещение на занятията по педагогика и в училището за упражнения, свързано със същото;
- да установява ред на практически упражнения по педагогика;
- да участва с експертно мнение при избора на учители по педагогика и училището за упражнения;
- да осъществява надзор над целия курс на обучение в институцията;
- да следи за обучението на учителите;
- да следва учебната програма, използването на въведените учебни материали и спазването на разписанието;
- носи общата отговорност за изпълнението на всички разпоредби относно институцията
- изготвя годишен доклад за успеха на обучаемите, преподаването на учителите, поведението на учениците, изпълнението на задълженията на учителите.

Статут на учебното заведение.

Общинските съветници гласуват статут на института със следните общи положения.

1. Създаването на Педагогичума във Виена е крачка напред за образователните институти и цели установяване на учебно заведение, чиято задача е да повишава и подобрява професионалното образование, като по този начин допринася за напредъка и развитието на населението на град Виена.

2. Продължаващото образование, което Педагогичумът дава – практическо и теоретическо, е специализирано изключително в дидактическо направление.

3. За практическо упражнение на професията се определя едно от училищата във Виена.

4. Назначава се специална комисия по надзора, която да следи за практическото и теоретическото обучение на възпитаниците на Педагогичума. Участниците в теоретичното и практическо обучение на академията се наричат „възпитаници“.

5. Участниците само в теоретичното обучение на института се наричат „слушатели“. Те могат да участват или в общите теоретичните занятия, или да се обучават само по отделните предмети.

6. Списъкът с „възпитаниците“ и „слушателите“ заедно със задачите и планът за посещаемост са изложени три седмици по-късно. Възпитаниците, които са преминали три месеца непрекъснато обучение, могат да се отдалечават от сградата на института след подаване на писмена молба или заявление.

7. Имената на приетите възпитаници и слушатели се огласяват от директора в началото на учебната година след представяне на свидетелство за зрелост.

8. По отношение на учителите, чието приемане на работа е обсъждано, да се приеме какво заплащане подхожда.

Друг въпрос, който се обсъжда, е какъв да бъде размерът на таксата, която да се заплаща от страна на студентите. Допуска се също, когато за възпитаниците таксата е непосилна, да получават финансова подкрепа от страна на общинския съвет. Освобождаването на възпитаниците от училищна работа е напълно недопустимо.

9. Общинският съвет на Виена предлага на учителите, които се задължават да работят в градските училища на Виена – т.нар. Виенска комуна на училищата, и след завършване на Педагогичума минимум шест години да работят в тях, се освобождават от семестриални такси. В случай на неизпълнение на поетото задължение от страна на студентите дължимата сума се събира впоследствие като част от заплатите.

Училищната такса за възпитаниците възлизала на 50 гулдена. За слушателите в теоретичните курсове – 30 гулдена. За участниците в упражненията по отделни предмети – 20 гулдена. Всеки от записаните възпитаници или слуша-

тели, който е невнимателен или след двукратно предупреждение е пропуснал да заплати дължимата такса, се изключва от курса на обучение.

10. Всеки един възпитаник или слушател в курса следва със своето влизане в Педагогиума да бъде задължен да е точен в занятията, да бъде прилежен при упражненията, в които участва, с желание да изпълнява указанията на учителя, неговите предписания и нареждания.

11. Основните постулати по отношение на дисциплината са следните методи и начини за дисциплинарни наказания:

- мъмрене от страна на учителя;
- мъмрене от директора;
- мъмрене пред учителската конференция;
- мъмрене от надзорната комисия;
- предупреждение за изгонване;
- изгонване от учебното заведение.

Последните две наказания можели да се прилагат само след съгласуване с надзорната комисия. По изключение, при изключително тежко провинение, директорът можел да изключва провинилия се.

12. Студент, който си позволява да отсъства 14 дни без удовлетворително извинение, е изключен.

13. Всяко учителско място е заемано след заповед на надзорната комисия и одобрение от страна на общинските съветници след конкурс, проведен по усмотрение на директора. Предвидени са и възможности за изпращане на квалификация на вече назначените учители специалисти по различните предмети.

Отзоваването на учител от работното му място става само след специален декрет на долната камара на общинските съветници. Причина за отстраняването на някой учител не може да бъде неговото вероизповедание.

Учебен план, по който се извършва обучението във Виенския педагогиум

Приема се и учебен план на института, който за първата година предвижда следните предмети.

1. Немски език и литература по 3 часа седмично. Водеща дейност в подготовката по език се пада на заниманията по говорене. В часовете е предвидено да се изучават народно творчество и изкуство. В лекциите по лироепически и епически произведения се изучават Клопшток, Хердер, Гьоте, Шилер, Рюкерт и Уланд. Задължителни произведения са следните: „Херман и Доротея“ и „Идолът“ на Гьоте, „Мина фон Барнхелм“ на Лесинг и „Вилхелм Тел“ на Шилер. В часовете, предвидени за език, се изучават още поезика и история на литературата и културата. В часовете по граматика се залага на обучение по фонетика, окончания на имената и промяна на глаголите. По синтаксис се обсъждат най-добрите спомагателни средства към граматическото изучаване на езика.

2. Математика – предвижда се да се изучава по три часа седмично. В часовете по математика е предвидено да се изучават аритметика; разглеждане на десетичната бройна система; надграждане на четирите математически операции с цели числа и десетични дробни; изучаване на пропорции и приложението им в живота. Изучават се също верижно смятане и процентни пресмятания, както и пресмятане на взаимосвързаните лихвени проценти и падеж на лихвата, дисконтови сделки и изчисления при сплавите за установяване на количество и качество. Студентите са обучавани как да боравят и обучават учениците си в работа с мерки и теглилки; повдигане на полиноми (двучлен, тричлен, многочлен) на втора и трета степен; извеждане на квадратен и кубичен корен, решаване на уравнения с едно неизвестно. Особено внимание се е обръща на всички използвания на съкращения и скоби.

Геометрията също е широко застъпена, изучава се права линия и ъгъл, фигури, съдържащи ъгли, основни качества и признаци за еднаквост и подобие на триъгълници и тяхната употреба, окръжност и кръг, вписани и описани ъгли, елипса и параболата и отражението им във физиката.

3. Естествени науки – предвиденият хорариум е два часа седмично. Занятията по тези предмети имат за цел да подредят у слушателите възгледите им за природните тела и да им дадат познания за най-важните естествено-исторически обекти. Особено важни за народните училища са знанията по зоология, умения за обсъждане и описване на човешкото тяло и неговите органи и системи, както и подробно описание на техните функции. В тези часове се извършва и запознаването с различни видове животни, тяхното класифициране на видове и семейства, както и логическо представяне на някои заключения от слушателите от класа. Предвидени са и лекции по ботаника, започващи с елементарните и взаимно свързани органи на растенията и обсъждане на природните системи. Следва описание на най-важните растителни форми. Отделено е и време за лекции по минералогия за запознаване с най-важните минерали и рудни изкопаеми, техните особености и употреба. Особено внимание се отделя най-вече на начините за разделяне на минералите един от друг.

4. Физика и химия – тези предмети е предвидено да се изучават два часа седмично. Учебният план предвижда и схематично представяне на най-важните направления на тези науки. В лекционния курс е включено и разглеждане на основни положения, както и достигане до основни изводи и заключения. Усвояват се и общите качества на телата и се разглеждат дяловете „Топлина“, „Магнетизъм“, „Електричество“ и „Оптика“.

5. „Световна и родна икономика“ е друг предмет в програмата на Педагогичния курс. Той е предвиден да се изучава по два часа в седмицата. Овлажда се най-важното от математическа география, външно и вътрешно описание на земното кълбо, връзките с останалия свят на телата, начин на поставяне и движение, влияние на астрономията върху родния край с хоризонт Виена,

теория на проектирането на карти с граници и най-важни особености, методическо ръководство за четене на карти, физическа география с особено ударение на описателната и сравнителната дейност, преглед на политическата география, упражнения по картография и картографски обозначения.

6. Методика – 3 часа седмично. Ръководство – указания. Главни точки на учебните известия. След това следват занятия по четене, писане, пеене, смятане и геометрия. От тези предмети един пробен час седмично – час по желание в съответния клас в училището по практика – сред възпитаниците. Втори пробен час е обсъждане и методологични дебати, при което възпитаниците се заместват взаимно при протоколирането. Трети специален час се използва за обвързване на методиката с посочените специални предмети.

7. Рисуване и чертане – този предмет се изучава два часа седмично. Прегледни описания на техниките на чертане, общи характеристики на свободното ръчно чертане и неговите цели и в заключение – излагане на основните положения на един подреден и правилно разчленен учебен план. Предварителна подготовка на бърза поредица от практически ръководства за училища от I степен. Общото съвместно скициране от една проста скица до голямата стенна дъска е поместено в ръководството по упражнение на разделяне на картини на части. Основни положения на линейната перспектива продължава чрез подходящо онагледяване, чертане на тяло в равнина, както и на по-големи по площ и обем тела.

8. Ръчен труд и работа с форми. Предвиденият хорариум е 2 часа седмично. Учебният материал започва с встъпително обсъждане на работата с форми, като цяло. Сравнение на работата с форми в детската градина с работа с форми в училище. Учебни цели и граници на последните и връзките им с останалите учебни материали. Класификация на същите според техническите параметри. Практикуване в творческите и изобразяващи произведения. Въз основа на тяхното значение за образованието и по-нататъшното развитие се развиват полезни умения, технически опит и естетически усещания.

Заложено е практическото упражнение на следните умения: плетене, съгъване, рязане, залепване; оформяне на тела чрез съединяване на ръбове и повърхности; създаване на шаблонни колекции за преподаване в училище. Курсът завършва с кратка дискусия за практическото приложение.

9. Френски език (по желание). По този предмет са предвидени 2 часа седмично. Изучават се елементи на граматика, устни и писмени упражнения по отношение на прилагането на правилата, представени със специално описание. Държи се на правилното произношение. Учебникът, по който се води обучението, е „Елементарна граматика“ от Плоц.

Ако трябва да се прегледа общият учебен план за първата година, то той може да се обобщи така.

1. Немски език и литература – 3 часа.
2. Математика – 3 часа.

3. Естествена история – 2 часа.
 4. Физика и химия – 2 часа.
 5. Световна и местна икономика – 2 часа.
 6. Методика.
 7. Рисуване и чертане.
 8. Ръчен труд и работа с форми.
 9. Френски език (по желание) – 2 часа.
- Общо 21 учебни часа на седмица.

През втората година задължителните часове стават 22, като към съществуващите предмети се добавят и лекционни курсове по логика и психология, естествена история и световна история. В тези часове не влизат часовете по практическа подготовка.

В третата година отново се изучават три часа седмично немски език и литература. Акцентите са върху ясното представяне на немската литература, историята на XVIII и XIX век с демонстрация на характерни творения на отделните епохи, преглед за по-старата литература на германците (до Лутер).

Математика е предвидена по 2 часа седмично, само за възпитаници. В курса на обучение са застъпени тригонометрия и множество приложения по физика и математическа география.

Естествената история също е предвидена само за възпитаници. Предвидени са часове за запознаване с най-важните минерали според криптографските, физичните и химичните принципи. Изучават се също основи на геологията. По ботаника се запознават с анатомофизиологични основни понятия и систематика на растенията.

Физиката и химията остават с по два часа в учебния план. Обучението по физика се разширява отчасти с математическа обосновка.

До петата година след основаването на Педагогичума се приемат само действащи учители, но след това се взема решение да се приемат и кандидати без предшестващо учителско образование или опит. Това става възможно след промяна на законодателството през 1871 г.

Първата година Педагогичумът стартира с 24 ученици, а още на следващата година наброява общо 96 ученици, от които 63 преминават пълния курс на обучение. Около 1874 г. Педагогичумът наброява над 160 студенти.

Първоначално учебното заведение се разкрива с тригодишен курс на обучение и учителите завършват със свидетелство за преподаване в средни училища. По-късно курсът на обучение е променен от три на четири години, а за прием от кандидатите се изисква диплома за завършено гимназиално образование. За учениците с материални затруднения съветът на Виена предвижда финансова помощ от 2000 гулдена годишно. Малко по-късно се въвежда и похвалната практика безвъзмездно да се обучават по трима учители годишно от погранични райони, които, при условие че се върнат по същите места,

се обучават безплатно. Няколко хърватски възпитаници успешно завършват Педагогиума скоро след неговото откриване и за гордост на Дитес успешно се реализират като училищни инспектори и обучители на учители. Този опит обяснява радушния прием на българските ученици години по-късно в образователната институция.

За радост и гордост на Дитес в Педагогиума се установяват топли и колегиални отношения и до наказания се достигало изключително рядко.

Виенският Педагогиум отваря през първата година със следния преподавателски състав: директор д-р Фридрих Дитес, който преподава и педагогически предмети, Карл Бейлинг, Франц Пьонингер, д-р Андреа Турнвалд (преподавател по немски език и литература).

Един тъжен момент бележи началото на работата на Педагогиума, когато на 14 април той губи един от видните си преподаватели – става дума за г-н Раймунд Хайлсберг, преподавател по математика, благороден човек и верен приятел, и най-вече отличен учител. Дитес преживява тежко загубата на близкия приятел и скърби за него заедно с останалите преподаватели и възпитаници.

Между Виенския общински съвет и настоящия директор на Педагогиума се сключва договор, според който, ако директорът иска да подаде оставка, той трябва да предупреди поне шест месеца предварително.

Още един интересен факт – преподавателският състав и учениците по педагогика обикновено правят по едно малко (обикновено двудневно) пътуване всяка година за целите на регионалните изследвания, попълване знанията по естествената история или запознаване с някоя забележителност.

Установено е учебната година да започва в началото на октомври и да продължава до края на юли.

По смисъла на новите австрийски училищни закони френският език влиза в учебната програма като факултативен предмет. За латински и за гимнастика не се предвиждат часове. Първоначално в устава на Педагогиума се съдържа разпоредба: „Що се отнася до религията, всеки ученик е задължен всяка година със свидетелство да удостоверява изповядването на съответната религия“. Впоследствие тази разпоредба отпада и не се събира информация за религиозната принадлежност на учащите поради факта, че между педагогиката и религията няма връзка. Подчертава се, че науките стават чисто обективни в педагогиката, без сладкарски оцветители, а само според техните собствени основи и закони. За религиите също се прилагат само нормите на науката. Основен предмет за преподаване в института е педагогиката, още повече че учителите от народните училища се нуждаели от знания в тази наука.

Друг проблем са часовете за преподаване поради заетостта на учителите в началните училища и поради липса на собствена сграда към момента на откриване на Педагогиума. Решено е единият ден да бъде четвъртък, тъй

като това традиционно е свободен ден за всички безплатни народни училища. Всички останали часове са предвидени за вечерни сесии от 5 до 8 часа.

Затруднения създавала и сградата, в която да се настани училището. Първоначално Виенският педагогиум се настанява в сградата на едно от съществуващите народни училища, където можел да ползва само някои от стаите по указаната по-горе схема. По-късно, през есента на 1871 година, е закупена и ремонтирана специална сграда на ул. „Фихте“ 3.

В крайна сметка, въпреки всички трудности, през които преминава откриването и закрепването на Педагогиума като учебна институция, трябва да се отчете изключителния напредък на учителската академия и превръщането ѝ в приятно място за получаване на знания и умения. Дитес е доволен от факта, че Педагогиумът е реализиран, така както е замислен, без да се допуснат компромиси. Едно от най-добрите дела на Виенския градски съвет. Въпреки пречките, неблагоприятията и споровете Педагогиумът се доказва като необходима и полезна институция за гражданите на Виена. Дитес се чувства още по-удовлетворен от този факт, защото пропадането на идеята би било голяма загуба не само лично за него, а и за цялото австрийско учителство. От политическа гледна точка би било тежко поражение за Либералната партия, както и за градския съвет на Виена.

Дитес влага цялата си енергия, знания и страст в това да доведе начинанието до успешен край, давайки си сметка, че са заложени не само неговият авторитет, но и авторитетът на цялото австрийско учителство. „Учителят, особено австрийският учител, би бил ефективен стълб във възхода не само на Педагогиума, но и на цялото австрийско общество. И аз не бих позволил този стълб да бъде счупен... Като директор, осъзнавам своята отговорност. Спомням си тежките боеве, през които премина установяването на Педагогиума... Не само моята чест е заложена, но и честта на цялата немска педагогика“ (Dittes 1873).

Заклучение

Въпреки всички трудности, с които е съпътствано откриването и установяването на Виенския педагогиум, той бързо се доказва като водеща образователна институция от висок ранг с престиж и международен авторитет. Като такава, тя просъществува чак до 01.01.1923 година, когато прераства в Педагогически институт на град Виена (Pädagogisches Institut der Stadt Wien).

Приносът на учебното заведение е особено ценен за българското образование поради факта, че там се образуват и оформят като личности десет български младежи, останали в историята като Българските ученици във Виенския педагогиум. След завръщането си в родината те пренасят опита на австрийската педагогика и убежденията на своя учител Фридрих Дитес и всеки един има ценен принос за изграждане на съвременна образователна система в България.

ЛИТЕРАТУРА

- Dittes, Fr., 1873. *Das Lehrer – Pedagogium der statd.* Wien.
Драндийски, Д., 2015. *Виена и българите*. София: Гутенберг.
Радев, П. & Кацаров, П., 1986. *Българските ученици на Фр. Дитес във Виенския педагогийум*. София.
Радев, П. & Александрова, А., 2015. *История на образованието*. Пловдив: УИ

REFERENCES

- Dittes, Fr., 1873. *Das Lehrer – Pedagogium der statd.* Wien.
Drandijski, D., 2015. *Vienna i balgarite*, Sofia: Gutenberg [In Bulgarian].
Radev, P. & Kazarov, P., 1986. *Balgarskite uchenici na Fr. Dittes vav Vienskiya Pedagogium* [In Bulgarian].
Radev, P. & Aleksandrova, A., 2015. *Istoriya na obrazovanieto*. Plovdiv: University Press [In Bulgarian].

VIENNA PEDAGOGIUM ESTABLISHMENT AND HISTORY

Abstract. The establishment of the Viena Pedagogium was in response to the need of more accessible and better education. With its structure, education plans and focus on practice, the Academy became one of the leading educational institutions not only for Austria but for the whole of Europe. A large part of its success was due to its first principal, the great educator Friedrich Dittes famous for his reforms in the field of education. The influence of the Vienna Pedagogium is very significant for Bulgaria due to the fact that ten Bulgarian students successfully graduated from it and used their newly gained knowledge to help build up modern Bulgarian education system after the Liberation of Bulgaria.

Keywords: Vienna Pedagogium; Friedrich Dittes; establishment; influence; Bulgarian students

✉ **Dr. Dimka Ivanova**

ORCID ID: 0000-0002-8661-6361

Plovdiv University „Paisii Hilendarski“

Plovdiv, Bulgaria

E-mail: dimova2002@yahoo.co.uk